

Beslut

Datum

2018-06-04

Dnr (anges vid skriftväxling)

511-8105-2017

Beslut för bildande av naturreservatet Hagamarken

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn: Hagamarken
NVR-id: 2010926
Natura 2000: Hagamarken Solberg SE0720438
Kommun: Strömsund
Län: Jämtland
Väggkarta: 153 Ramsele
Lägesbeskrivning: Väster om Solbergsvattnet, ca 10 km
söder om Hammerdal
Centrumkoordinater: N: 7041234 E: 519528 (SWEREF99 TM)
Fastigheter: Del av Hammerdals-viken 1:11 och
Hammerdals-viken 1:12 (ny
fastighetsbeteckning när
fastighetsbildning är klar) samt del av
Solberg 2:65
Ägare: Staten genom Naturvårdsverket samt
enskild markägare
Förvaltare: Länsstyrelsen Jämtlands län
Totalareal: 44 hektar, varav 40 hektar produktiv
skogsmark

Innehållsförteckning

Länsstyrelsens beslut	3
Syftet med naturreservatet	3
Skälen för beslutet	3
Beskrivning av området	4
Föreskrifter	4
Undantag från föreskrifterna	6
Skötselplan.....	7
Redogörelse för ärendet	7
Ärendets beredning	7
Synpunkter på förslaget till beslut	7
Länsstyrelsens bedömning	8
Naturvärdesinventeringar.....	8
Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser	9
Konsekvensutredning.....	9
Upplysningar	9
Bilagor.....	11

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som utmärks på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn ska vara **Hagamarken**

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara och utveckla biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets kalkbarrskogar och rikkärr samt andra ingående naturmiljöer med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras.

Syftet är samtidigt att bidra till att uppfylla de åtaganden som följer av att området är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet.

Vidare är syftet att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet uppnås huvudsakligen genom att skog och våtmark får utvecklas fritt. För att gynna hävdberoende arter nås syftet även genom återupptag av skogsbete samt genom röjning och hävd av rikkärr. Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Skälen för beslutet

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Kalkbarrskog med naturlig hydrologi samt dess förekomst av kalkkrävande kärlväxter och marksvampar.
- Träd- och vedlevande mossor, svampar, lavar och insekter.
- Rikkärr med opåverkad hydrologi samt dess förekomst av kalkkrävande kärlväxter, svampar, snäckor och insekter.

- Natura 2000-naturtyper: rikkärr (7230), näringsrik granskog (9050), skogsbevuxen myr (91D0).
- Natura 2000-arter: guckusko (1902), skogsrör (1948).

Beskrivning av området

Naturreservatet Hagamarken är beläget väster om Solbergsvattnet, cirka 3,3 kilometer sydost om Fyrås och 9,7 kilometer söder om Hamnerdal. Området ligger cirka 300–330 meter över havet och sluttar svagt mot öster – sydost och har en småkuperad terräng. Berggrunden består av granit med ett bälte av alunskiffer i västligaste delen. Jordart är lerig till moig morän. Serier av små lokar, sammanbundna via underjordisk vattenföring, förekommer i området.

Naturreservatet är 43,6 hektar stort varav större delen utgörs av örtrik granskog med stort inslag av kalkbarrskog. Skogen är till största delen flerskiktad och har en beståndsålder på över 130 år. I östligaste delen av området finns ett något yngre bestånd av sumpskog. Lövträdsinslaget är sparsamt och utgörs främst av björk, sälg och asp. Inslaget av tall är lokalt påtagligt. Skogen har påverkats av plockhuggning och har även använts för kreatursbete längre tillbaka i tiden. Förekomsten av död ved är i allmänhet sparsam till måttlig, men på ett par ställen finns en riklig förekomst. Centralt i naturreservatet finns ett cirka två hektar stort rikkärr med mycket höga naturvärden.

Området är tydligt kalkpåverkat och har en stor förekomst av kalkgynnade kärlväxter och marksvampar. Guckusko *Cypripedium calceolus* och skogsrör *Calamagrostis chalybaea*, som båda ingår i EU:s art- och habitatdirektiv, växer i området.

En mer omfattande beskrivning finns i skötselplanen, bilaga 4. Se även artförteckningen, bilaga 5.

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra lagar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning, till exempel vindkraftverk, mast, antenn, luft- eller markledning, bro eller spång,
2. sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller liknande,
3. anordna upplag, utföra fyllning eller tippning, spränga, schakta, borra, gräva, markbereda, utföra någon annan typ av markbearbetning eller bedriva täkt av något slag,
4. anlägga väg, skoterled, uppställningsplats för fordon, eller liknande anläggningar,
5. dika, kulvertera dike, dämna, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållande,
6. utföra skogsvårds- eller skogsskötselåtgärder, eller på annat sätt fälla eller skada träd och buskar, samt flytta eller upparbeta stående och liggande döda träd eller delar av träd,
7. införa för området främmande växt- eller djurart,
8. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringsämnen,
9. placera ut saltstenar i anslutning till källor och fuktig-blöt mark,
10. framföra motordrivet fordon på barmark.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

11. dikesrensa,
12. uppföra jaktorn.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatets yttergränser enligt gällande anvisning,
2. uppsättning och underhåll av informationstavla vid plats som markeras på karta, bilaga 1,
3. underhåll av befintliga stigar som markeras på karta, bilaga 1,

4. skogsbete med de anordningar och åtgärder som behövs,
5. röjning av vedväxter samt myrslåtter i rikkärr som markeras på karta, bilaga 1,
6. borttagning av främmande arter genom mekaniska metoder,
7. undersökning och dokumentation av mark, vegetation samt växt- och djurliv i uppföljningssyfte.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. plocka och samla in arter av olika slag, med undantag av bär och matsvamp,
2. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet,
3. göra åverkan på mark, block, växtlighet, torrträd eller annan död ved,
4. elda, annat än med medhavd ved,
5. framföra motordrivet fordon på barmark.

Undantag från föreskrifterna

A och C-föreskrifterna ovan skall inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,
- b) att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller framföra motordrivet fordon vid renskötsel enligt undantag i terrängkörningsförfordningen (1978:594),
- c) att framföra motordrivet fordon i räddningstjänst och vid sjukfall,
- d) att framföra motordrivet fordon i statligt tjänsteärende,
- e) jakt enligt jaktlag (1987:259),
- f) att transportera fälld björn, älg, hjort eller vildsvin med motordrivet fordon ut ur området, förutsatt att fordon med lågt marktryck och kortaste möjligaste körstråk används. Detta undantag gäller inte i rikkärr som markeras på karta, bilaga 1,
- g) röjning av buskar och mindre träd i syfte att upprätthålla rågångar mellan fastigheter,
- h) normalt underhåll av befintlig väg som gränsar till naturreservatet och som markeras på karta, bilaga 1, innebörden av normalt underhåll av väg förklaras i bilaga 3,

- i) underhåll av stig inklusive spång som markeras på karta, bilaga 1,

Skötselplan

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplan, bilaga 4, för naturreservatets långsiktiga vård.

Redogörelse för ärendet

Ärendets beredning

Rikkärret i centrala delen av området inventerades vid Länsstyrelsens rikkärnsinventering 1996. 2003 inventerades hela området av Länsstyrelsen. 2003 pekades området även ut som Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet. Ett första förslag på reservatsgräns togs fram 2006. 2011 ändrades reservatsgränsförslaget till sin nuvarande form. Efter godkännande från naturvårdsverket och efter dialog med markägarna kunde Lantmäteriet påbörja uppdraget att mäta in områdets gränser vilket färdigställdes 2012. Uppdraget att värdera objektet och sköta förhandlingar har utförts av auktoriserade konsultfirmor. Värdering av den tidigare bolagsägda delen av objektet utfördes 2008 och uppdaterades 2016. Den del av objektet som ägs av en enskild markägare värderades 2012. Överenskommelse om inträngsersättning tecknades 2013 med markägaren till den enskilt ägda fastigheten. 2016 köptes den tidigare bolagsägda delen av objektet av Naturvårdsverket.

Under 2018 tog Länsstyrelsen fram ett förslag till beslut om naturreservat. Markägare, ägare av särskild rätt inom området, berörda samebyar samt ett flertal berörda myndigheter och intresseorganisationer fick möjlighet att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Nio yttranden inkom till Länsstyrelsen, varav de flesta utan erinran. Länsstyrelsen har tagit samtliga yttranden i beaktande.

Sametinget anser bland annat att det bör tilläggas att skyddsjakt på rovdjur enligt jaktförordningen (1987:905) utgör undantag från föreskrifterna. Länsstyrelsen bedömer dock att det inte behöver tilläggas eftersom det inte finns något förbud mot vare sig jakt eller skoteråkning i naturreservatet.

Länsstyrelsens bedömning

Hagamarkens kalkbarrsskog är en underrepresenterad skogstyp både internationellt, nationellt och i länet och en prioriterad skogstyp enligt *Nationell strategi för formellt skydd av skogsmark* från 2017. Tillsammans med rikkärren utgör kalkbarrskogen ett för jämtländsk kambrosilur mycket representativt område. De kalkrika biotoperna tillhör Nordens äldsta och mest artrika och skyddsvärda miljöer som Sverige har ett internationellt ansvar för att skydda.

Området är även utpekade att ingå i Natura 2000, EU:s ekologiska nätverk av skyddsvärda naturområden. Dessa områden ska enligt 16§ områdesskyddsförordningen vara generellt prioriterade i Länsstyrelsens skyddsarbete.

För att områdets värden ska bestå, behöver området undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att områdets naturvärden påtagligt skadas. Länsstyrelsen har bedömt att området därför bör förklaras som naturreservat. Vissa naturtyper och arter som förekommer i området kan behöva skötsel för att bevaras och utvecklas. För att förhindra att rikkärren växer igen kan röjning av igenväxningsvegetation och myrslåtter behöva utföras och i kalkbarrskogen kan bete vara gynnsamt för fruktkroppbildningen hos en del marksvampar. Ingen av dessa åtgärder är prioriterade i dagsläget men är möjliga att utföra om de prioriteras av reservatsförvaltningen.

Beslutet om naturreservat följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden, samt Sveriges miljö kvalitetsmål. Länsstyrelsen bedömer att beslutet bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen *Levande skogar* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Naturvärdesinventeringar

I centrala delen av området finns ett rikkärr (objektID 19F8F05) som i Länsstyrelsens rikkärrens inventering "Rikkärr i Jämtlands kambrosilurområde" placerats i högsta naturvärdesklass (klass 1). Rikkärr inom klass 1 är, enligt inventeringens klassificering, objekt med mycket höga naturvärden som bör bevaras för all framtid. Rikkärret pekades ut som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen 1996 (objektID 2902021). Även den tidigare markägaren SCA Skog AB har pekade ut en nyckelbiotop i området.

Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Naturreservatet ingår i område av riksintresse för rennäring (enligt 3 kap. 5 § miljöbalken). För att värna riksintresset för rennäring ska särskild hänsyn tas till renbetet. Att skogsmarken, i och med bildande av naturreservat, skyddas mot avverkning bedöms ha en positiv inverkan för renbetet på landskapsnivå.

Naturreservatet ligger även inom område av riksintresse för vattendraget Ammerån (enligt 4 kap. 6 § miljöbalken) och sydvästra delen berörs av Ammeråns riksintresseområde för friluftsliv (enligt 3 kap. 6 § miljöbalken). Länsstyrelsen bedömer att naturreservatet med dess föreskrifter och förvaltningsinriktning är förenligt med riksintressena.

Gällande översiktsplan för Strömsunds kommun antogs 2014. Översiktsplanen anger ingen specifik markanvändning för det aktuella området. Planer för vindkraft omfattar, för närvarande, inte området.

Länsstyrelsen bedömer därmed att detta beslut är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Vidare bedömer Länsstyrelsen att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Upplysningar

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart, även om de överklagas.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten

inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

Detta beslut ska kungöras i länets författningssamling och i ortstidningarna Östersundsposten och Länstidningen.

Länsstyrelsen i Jämtlands län är förvaltare av naturreservatet.

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska bestämmelser i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter för naturreservatet. Det innebär till exempel att eventuella vindfällan och stormskadad skog lämnas orörda.

Spontana bränder inom naturreservatets gränser bör släckas omedelbart.

Enligt 3 kap. 9 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor har, efter en eventuell brand, ägaren eller nyttjanderättshavaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Behövs bevakning med hänsyn till risken för ny brand men kommer bevakningen inte till stånd, får räddningsledaren utföra bevakningen på ägarens eller nyttjanderättshavarens bekostnad.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön och djurlivet, till exempel:

- hänsynsregler enligt 2 kap. 3§ miljöbalken,
- fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845),

- hundhållning enligt 16§ i lagen (2007:1150) om tillsyn av hundar och katter,
- för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i särskilda skyddade områden, såsom Natura 2000, krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a-29 b §§ miljöbalken.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Jöran Hägglund. Vid den slutliga handläggningen av ärendet deltog även länsråd Susanna Löfgren, biträdande länsråd Bengt-Åke Strömquist, chef för naturskydd och förvaltning Per Sander samt handläggare Lisa Linck, den sistnämnde föredragande.

Detta beslut har signerats elektroniskt och saknar därför underskrifter.

Jöran Hägglund
(beslutande)

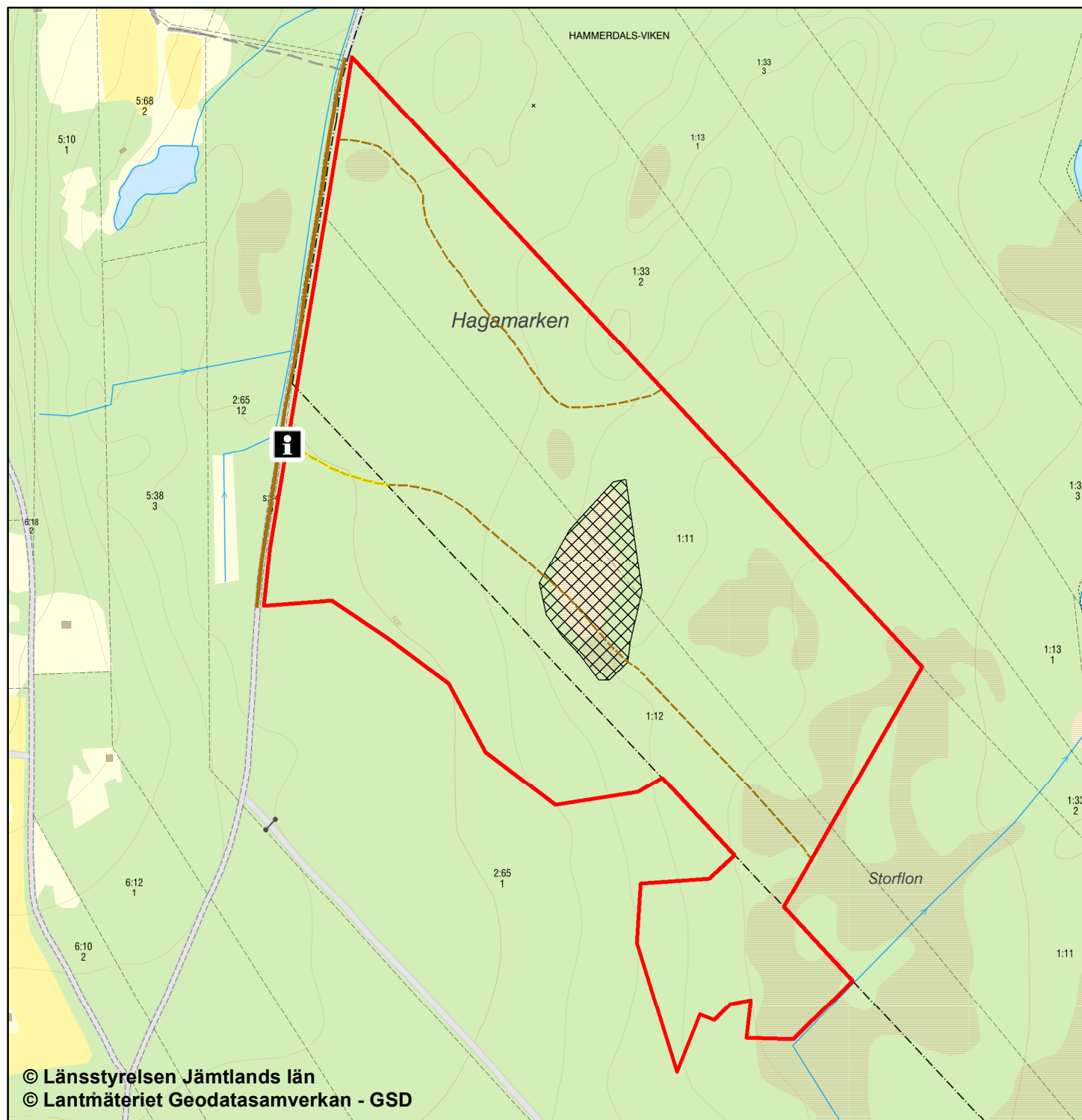
Lisa Linck
(föredragande)

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Underhåll av väg
4. Skötselplan
- 4a. Skötselplankarta
5. Artförteckning

Naturreseptat Hagamarken Beslutskarta

- Gräns för naturreseptat Hagamarken
- Stigar som omfattas av föreskrift B3
- Rikkärr som omfattas av föreskrift B5
- Väg som omfattas av undantag h) från föreskrifterna
- Del av stig som omfattas av undantag i) från föreskrifterna
- Informationstavla

0

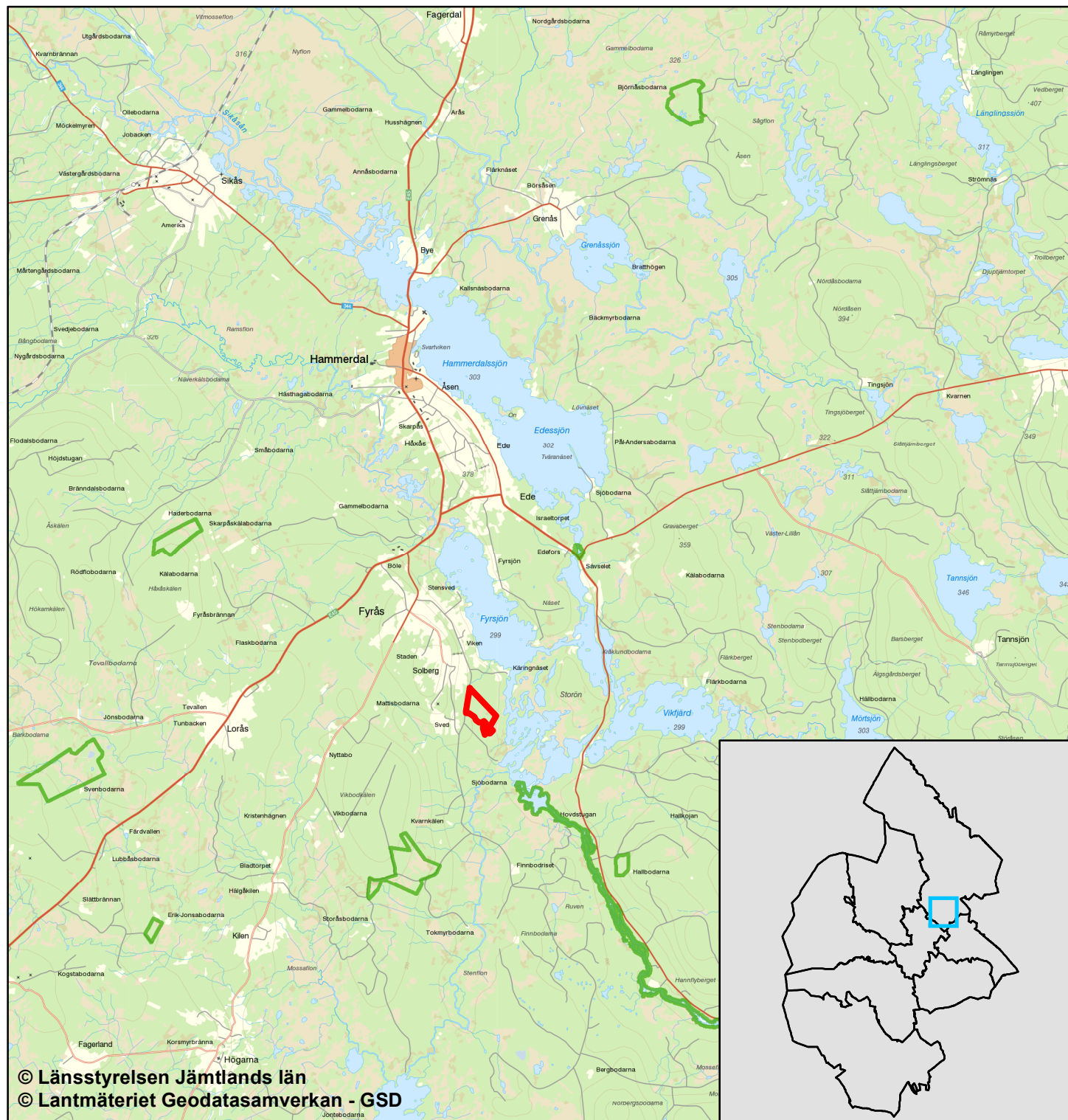
500 m

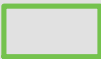

Skala 1:7 000

Naturreservatet Hagamarken Översiktskarta

- Naturreservatet Hagamarken
- Övriga naturreservat

0

10 Km

Skala 1:150 000

Bilaga 3

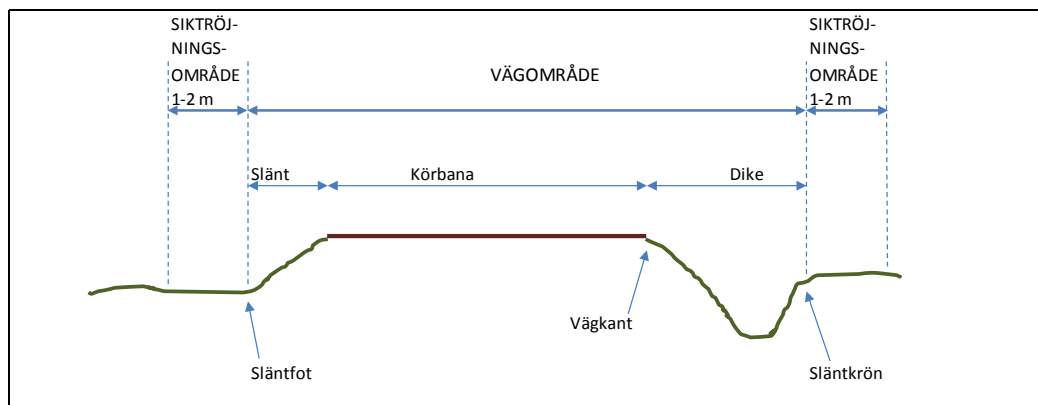
Underhåll av väg

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att inom vägområdet vidta alla för vägens bestånd och brukande erforderliga åtgärder såsom till exempel dikesrensning, hyvling, grusning, dammbindning, trädfällning, sly- och buskröjning, trumbyten, snöröjning och halkbekämpning.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren vidare rätt att fälla träd och röja sly och buskar utanför vägområdet, inom det så kallade siktröjningsområdet, intill en bredd av en meter där vägen är i huvudsak rak och intill en bredd om två meter i innerkurvor.

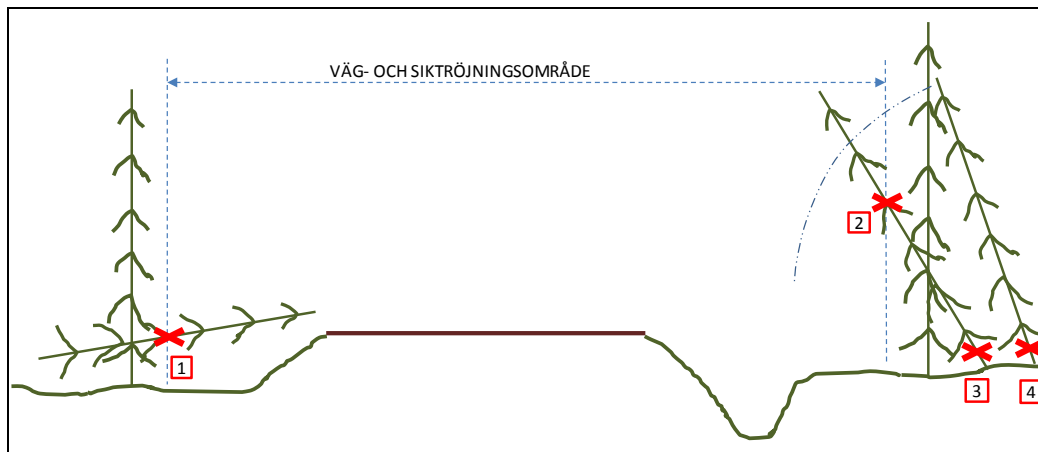
Inför större arbeten, till exempel efter omfattande stormfällning eller inför byte av vägtrumma/vägbro i vattendrag, ska Länsstyrelsen underrättas i förväg om de planerade arbetena.

Definitioner av vägområde, siktröjningsområde och väganläggningens olika delar framgår av nedanstående principskiss.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att fälla och/eller kapa så kallade farliga kantträd med mera, i enligt med nedanstående principskiss.

Nedfallna träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas i gränsen för siktröjningsområdet (1). Lutande träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas vid gräns för siktröjningsområdet (2) alternativt vid rot (3).

Lutande träd utanför siktröjningsområdet som riskerar att inkräkta i eller falla in i siktröjningsområdet och/eller vägområdet får kapas vid rot (4).

För samtliga fall gäller att markägaren får ta till vara de delar av fällda och/eller kapade träd, delar av träd med mera, som är inom väg- och siktröjningsområdet. Vid utförande av dessa åtgärder, liksom vid åtgärder för vägens bestånd och brukande i övrigt, skall väghållaren söka minimera åverkan i terrängen, det vill säga i möjligaste mån minimera skada på de naturvärden med mera som naturreservatet syftar till att skydda.

Skötselplan för naturreservatet Hagamarken

Innehållsförteckning

BESKRIVNINGSDDEL	2
Syfte	2
Beskrivning av naturreservatet.....	2
Administrativa data	2
Områdesbeskrivning.....	2
Prioriterade bevarandevärden	4
Natura 2000	4
Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer (ÅGP).....	4
 PLANDEL	6
Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden	6
Skötselområde A – Örtrik granskog med inslag av kalkbarrskog (40,6 hektar).....	6
Skötselområde B – Rikkärr (3,0 hektar).....	7
Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden.....	7
Utmärkning av naturreservatets gräns.....	8
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	8
Övriga uppgifter.....	8
Uppföljning	8
Tillsyn.....	8
Finansiering av naturvårdsförvaltningen	8
Källförteckning	9

BESKRIVNINGSDDEL

Syfte

Syftet med naturreservatet är att bevara och utveckla biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets kalkbarrskogar och rikkärr samt andra ingående naturmiljöer med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras.

Syftet är samtidigt att bidra till att uppfylla de åtaganden som följer av att området är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet.

Vidare är syftet att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet uppnås huvudsakligen genom att skog och våtmark får utvecklas fritt. För att gynna hävdberoende arter nås syftet även genom återupptag av skogsbete samt genom röjning och hävd av rikkärr. Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Beskrivning av naturreservatet

Administrativa data

Naturreservatets namn	Hagamarken
Län	Jämtland
Kommun	Strömsund
Fastigheter	Del av Hammerdals-viken 1:11 och Hammerdals-viken 1:12 (ny fastighetsbeteckning efter kommande fastighetsbildning) samt del av Solberg 2:65
Markägare	Staten via Naturvårdsverket samt enskild markägare
Areal	43,6 hektar
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jämtlands län
Natura 2000	Hagamarken Solberg SE0720438

Områdesbeskrivning

Landskap och läge

Naturreservatet Hagamarken är beläget strax väster om Solbergsvattnet, cirka 3,3 kilometer sydost om Fyrås och cirka 9,7 kilometer söder om Hammerdal, i Strömsunds kommun. Naturreservatet ligger i den naturgeografiska region som kallas "Jämtlands kambrosilumurområde".

Geologiska förhållanden

Berggrunden består av granit med ett bälte av alunskiffer i västligaste delen. Jordart är lerig till moig morän. Marken är svagt sluttande i riktning ost - sydost och terrängen är småkuperad. Altituden varierar mellan cirka 310 till 330 meter över havet. Serier av små lokar, sammanbundna via underjordisk vattenföring, förekommer i området. Mellan lokarna är det bitvis påtagligt blockig mark.

Skog och våtmark

Naturreservatet är 43,6 hektar stort och utgörs huvudsakligen av örtrik granskog med ett stort inslag av kalkbarrskog. Större delen av skogen är flerskiktad och har en beståndsålder på över 130 år. I östra delen finns ett något yngre bestånd av sumpskog. Lövinslaget är sparsamt och utgörs av björk, sälg och asp. Inslaget av tall är lokalt påtagligt. Skogen har spår efter äldre plockhuggning och den har även tidigare nyttjats för bete. Förekomsten av död ved är i allmänhet sparsam till måttlig, men på ett par ställen är det riklig förekomst. Flera rödlistade vedlevande arter har påträffats på granolågor i naturreservatet. Sälgar bevuxna med *Nephroma*- och *Lobaria*-arter finns här och var. Även doftticka *Haploporus odoratus* har påträffats på sälg.

Våtmarken i naturreservatet utgörs av skogbevuxen myr, produktiv sumpskog och rikkärr. Centralt i naturreservatet finns ett cirka tre hektar stort rikkärr som har placerats i högsta naturvärdesklass (klass 1) vid Länsstyrelsens rikkärrsinventering. Kärret är svagt sluttande och har både öppna och trädäckta partier. I sydvästra delen av kärret finns ett litet källkärr utbildat.

Kulturhistoria och tidigare markanvändning

Intill Finnborisvägen som angränsar naturreservatet i väster finns ett tidigare myrtag. Skogen har spår efter äldre plockhuggningar och har även använts för bete längre tillbaka i tiden. I norra delen av området har en skotarväg huggits upp i samband med virkesuttag från skogen öster om naturreservatet och lokal dikningspåverkan förekommer i en del sumpskogspartier. I övrigt saknar området spår av sentida påverkan.

Naturvårdsarter

Att jordmånen är kalkrik märks genom förekomsten av kalkgynnade kärlväxter som guckusko *Cypripedium calceolus*, stor låsbräken *Botrychium virginianum*, blåsippa *Hepatica nobilis* och skogsrör *Calamagrostis chalybaea*. Även marksvampfloran är typisk för den kalkrika marken. Barrviolspindling *Cortinarius hircynicus*, kakaofränskvling *Hebeloma laterinum*, kalkknavling *Cantharellopsis prescottii* och rödbrun klubbdyna *Trichoderma nybergianum* är några av de kalkgynnade marksvampar som noterats i området.

I rikkärret i centrala delen av området växer många olika orkidéarter som till exempel sumpnycklar *Dactylorhiza majalis* subsp. *lapponica*, blodnycklar *Dactylorhiza incarnata* var. *cruenta* och ängsnycklar *Dactylorhiza incarnata*.

Någon systematisk artinventering har inte utförts i naturreservatet, men totalt är 19 rödlistade arter funna, varav fem är klassade som hotade. Se separat artförteckning i bilaga 5 för vidare information.

Rennäring

Området där naturreservatet är beläget nyttjas för renskötsel och utgör kärnområde av riksintresse för rennäring (enligt 3 kap. 5 § miljöbalken). Marken inom naturreservatet används som förvinter-, vinter och vårvinterbetesland. Strax öster om naturreservatet finns en flyttled.

Friluftsliv

Området används huvudsakligen som jaktmark. En stig som går mellan Finnborisvägen och Solbergsvattnet passerar genom centrala delen av området. Även den gamla skotarvägen i norra delen av naturreservatet nyttjas som stig.

Prioriterade bevarandevärden

- Kalkbarrskog med naturlig hydrologi samt dess förekomst av kalkkrävande kärlväxter och marksvampar
- Träd- och vedlevande mossor, svampar, lavar och insekter
- Rikkärr med opåverkad hydrologi samt dess förekomst av kalkkrävande kärlväxter, svampar, snäckor och insekter
- Natura 2000-naturtyper: rikkärr (7230), näringsrik granskog (9050), skogsbevuxen myr (91D0)
- Natura 2000-arter: guckusko (1902), skogsrör (1948)

Natura 2000

Hela naturreservatet är utpekad att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000, enligt Art- och habitatdirektivet. För ytterligare information om Natura 2000-området, se befintlig bevarandeplan för Hagamarken Solberg SE0720438.

Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer (ÅGP)

Vid förvaltningen av naturreservatet ska särskild hänsyn tas till av Naturvårdsverket fastställda åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer. Åtgärdsprogram som är aktuella för detta naturreservat har beaktats i de skötselåtgärder som anges i skötselplanen. Om Länsstyrelsen får ny kunskap om arter eller naturtyper berörda av ÅGP inom naturreservatet ska prioriterade åtgärder för dessa kunna utföras, under förutsättning att de inte bryter mot naturreservatets syfte och föreskrifter. På samma sätt ska prioriterade åtgärder i ännu ej fastställda åtgärdsprogram kunna utföras i naturreservatet när programmen fastställts.

Åtgärdsprogram för hotade arter eller naturtyper som är särskilt viktiga för förvaltningen

Åtgärdsprogram	Kommentar
Rikkärr	Naturtypen omfattar delar av naturreservatet.

Länsstyrelsen Jämtlands län

Kalktallskog

Delar av naturreservatet utgörs av grandominerad kalkbarrskog.

Trolldruvemätare

Trolldruvemätare är inte funnen i området, men eftersom värdväxten svart trolldruva finns i området bör åtgärdsprogrammet beaktas.

PLANDEL

Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden

Naturreservatet har delats in i två skötselområden (A och B) mellan vilka den långsiktiga förvaltningen av områdets naturvärden skiljer sig åt. Skötselområde A utgörs av örtrik granskog med stort inslag av kalkbarrskog och skötselområde B utgörs av ett rikkärr.

Skötselområde A – Örtrik granskog med inslag av kalkbarrskog (40,6 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av örtrik granskog med stort inslag av kalkbarrskog. Större delen av skogen är flerskiktad och har en beståndsålder över 130 år. Skogen är påverkad av plockhuggning och kreatursbete har tidigare förekommit området. Förekomsten av död ved är i allmänhet sparsam till måttlig, men på ett par ställen finns en riklig förekomst. Till skötselområdet hör även våtmarkspartier bestående av sumpskog, skogbevuxen myr och rikkärr. Skötselområdets naturvärden är främst knutna till den kalkrika jordmånen samt förekomsten av kalkgynnade kärlväxter och marksvampar.

Bevarandemålen uppnås huvudsakligen genom att skötselområdet lämnas för fri utveckling. En del av de marksvampar som förekommer i området kan dock missgynnas av bristande störning från betestrap och hävd som får till följd att förnan växer sig tjock och skogen tätar. För att gynna dessa arter kan skogsbete återinföras i skötselområdet.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av örtrik grandominerad barrskog med stort inslag av kalkbarrskog. Skötselområdets struktur och sammansättning ska vara präglad av intern beståndsdynamik med stor andel gamla träd, samt rikligt med torrträd och lågor av olika förmultningsgrad. I partier av kalkbarrskog ska skogen vara luckig och ha ett tunt moss- och förnalager. Tillkomsten av olika typer av död ved ska ske kontinuerligt och inga brott i kontinuiteten av äldre levande träd ska ske. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtypen typiska arter (se bilaga 5), främst inom artgrupperna kalkgynnade kärlväxter och marksvampar samt träd- och vedlevande mossor, lavar, svampar och insekter. Gynnsamt tillstånd ska råda för områdets arter, inklusive dess livsmiljöer, som ingår i Natura 2000-nätverket. Arealen örtrik granskog med inslag av kalkbarrskog ska vara minst 35 hektar.

Förvaltningsinriktning

- Fri utveckling.

Skötselåtgärder

- Inga, syftet uppnås genom fri utveckling. Undantag från denna förvaltningsinriktning anges nedan.

Följande ej prioriterade skötselåtgärder ska vara möjliga att utföra i skötselområdet:

- Återupptag av skogsbete, om det ur praktiska och biologiska aspekter bedöms som lämpligt.

Skötselområde B – Rikkärr (3,0 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av ett delvis öppet och delvis trädtäckt rikkärr. Rikkärret har mycket höga naturvärden knutna till förekomsten av kalkgynnade kärlväxter och marksvampar. För att undvika att rikkärret växer igen kan röjning av vedväxter och myrslåtter behöva utföras.

Bevarandemål

Rikkärret ska hysa en naturlig hydrologi och vara fritt från körskador. Det ska finnas rika och ej minskande förekomster av för naturtypen typiska arter, främst inom artgrupperna kalkgynnade kärlväxter, mossor, och marksvampar. Gynnsamt tillstånd ska råda för områdets arter, inklusive dess livsmiljöer, som ingår i Natura 2000-nätverket. Arealen rikkärr ska vara minst 3 hektar.

Förvaltningsinriktning

- Fri utveckling.

Skötselåtgärder

- Inga, syftet uppnås genom fri utveckling. Undantag från denna förvaltningsinriktning anges nedan.

Följande ej prioriterade skötselåtgärder ska vara möjliga att utföra i skötselområdet:

- Röjning av vedväxter samt myrslåtter för att förhindra att rikkärren växer igen. Vid röjningsinsatser är det viktigt att röjningen görs skonsamt så att förekomster av små dungar och buskage sparas, då buskage är viktiga habitat för mollusker, insekter och fåglar.

Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden

Hagamarken är ett förhållandevis okänt utflyktsmål. Genom att området nu ges naturreservatsstatus kommer områdets höga natur- och friluftslivsvärden bli mer kända, vilket kan innebära ett förändrat besöksstryck.

Bevarandemål

I anslutning till naturreservatet ska det finnas god information om naturreservatets naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för naturreservatet.

Skötselåtgärder

- Informationstavla för naturreservatet sätts upp vid områdets entré.

Dessutom ska följande ej prioriterad skötselåtgärd vara möjlig att utföra i området:

- Underhåll av befintliga stigar.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatet skall utmärkas i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio	När	Frekvens
Hela naturreservatet	Markering av naturreservatets gränser.	1	Inom 1 år	Återkommande vid behov
Friluftsliv	Uppsättning av en informationstavla.	1	Inom 1 år	Underhåll vid behov

Utöver ovan listade prioriterade skötselåtgärder ska det inom området vara möjligt att:

- Återuppta skogsbete (A).
- Röja vedväxter och utföra myrslåtter (B).
- Underhålla befintliga stigar.

Övriga uppgifter

Uppföljning

En uppföljning av beskrivna bevarandemål ska ske för varje skötselområde för bedömning av områdets bevarandetillstånd. Uppföljningsarbetet anges och utförs av Länsstyrelsen eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare. Resultat från kommande uppföljning av bevarandestatusen kan eventuellt påkalla en revidering av skötselplan och målindikatorer. Målindikatorer för uppföljning av bevarandemålen för naturreservatets skötselområden anges i ett särskilt dokument kallat uppföljningsplan som fastställs separat.

Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för fortlöpande tillsyn av att naturreservatets föreskrifter efterlevs.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Naturvårdsförvaltningen bekostas av Naturvårdsverket genom skötselanslag för biotopvårdande åtgärder, utmärkning av reservatets gränser, områdestillsyn samt löpande underhåll.

Källförteckning

Tryckta källor

- Lundqvist, J, 1969: Jordartskarta över Jämtlands län, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr: Ca 45
- Lundqvist T, 1984: Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr Ba 31
- Länsstyrelsen i Jämtlands län 2004. Rikkärr i Jämtlands kambrosiluumråde. Del 2. Natur i Jämtlands län 2004:2.
- Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Naturvårdsverket rapport 5601.
- Naturvårdsverket 2008. Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning. Naturvårdsverkets Rapport 5788.
- Naturvårdsverket 2009. Åtgärdsprogram för kalktallskogar 2009-2013. Naturvårdsverket rapport 5967.
- Naturvårdsverket 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverkets Rapport 6379.
- Naturvårdsverket 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden. Naturvårdsverket Rapport 6561.
- Naturvårdsverket 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden. Naturvårdsverket Rapport 6561.
- Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Handisam 2013. Tillgängliga natur- och kulturvärden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. Naturvårdsverket Rapport 6562.
- Naturvårdsverket 2015. Åtgärdsprogram för trolldruvemätare. Naturvårdsverket rapport 6679.
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2005, reviderad 2017. Nationell strategi för formellt skydd skog.
- Skogsstyrelsen 2000. Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer.
- Strömsunds kommun 2014. Översiktsplan för Strömsunds kommun.
- Strömsunds kommun 2005. Vindkraft i Strömsunds kommun. Fördjupad översiktsplan.

Källor på internet

- Artdatabanken och Naturvårdsverket. Artportalen. www.artportalen.se.
- Lantmäteriet. Historiska kartor. Laga skifte 1900 över Solberg och Viken (23-HAJ-242), Ekonomiska kartan 1970 över Fyrås (J141-19F8-9e-f73) <http://historiskakartor.lantmateriet.se>.
- Länsstyrelsen i Jämtlands län. Bevarandeplan för Natura 2000-området Hagamarken Solberg. www.lansstyrelsen.se/jamtland/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/natura-2000/Pages/bevarandeplaner.aspx.
- Naturvårdsverket. Vägledningar för svenska naturtyper och arter i EU:s naturvårdsdirektiv. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning-amnesvis/Natura-2000/.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Naturvårdsverket. Vägledningar för arbetet med att bilda naturreservat.

<http://naturvardsverket.se/sv/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddade-omraden/Process-att-bilda-naturreservat/#planera>

Riksantikvarieämbetet. Fornminnesregistret. Forsök www.raa.se/cms/fornsok/start.html.

Sametinget. Underlag för planer. www.sametinget.se/8382 Kartor över Riksintresse, strategiska platser och årstidsland

Skogsstyrelsen. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden. Skogsdataportalen

<http://skogsdataportalen.skogsstyrelsen.se/Skogsdataportalen/>

Skogsstyrelsen. Signalarter. www.skogsstyrelsen.se/Myndigheten/Skog-och-miljo/Biologisk-mangfald/Signalarter/

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Rödlistade arter i Sverige. www.artfakta.se.

Ej tryckta källor

Berggrundsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs berggrundsdatas 2018-01-09. ©

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

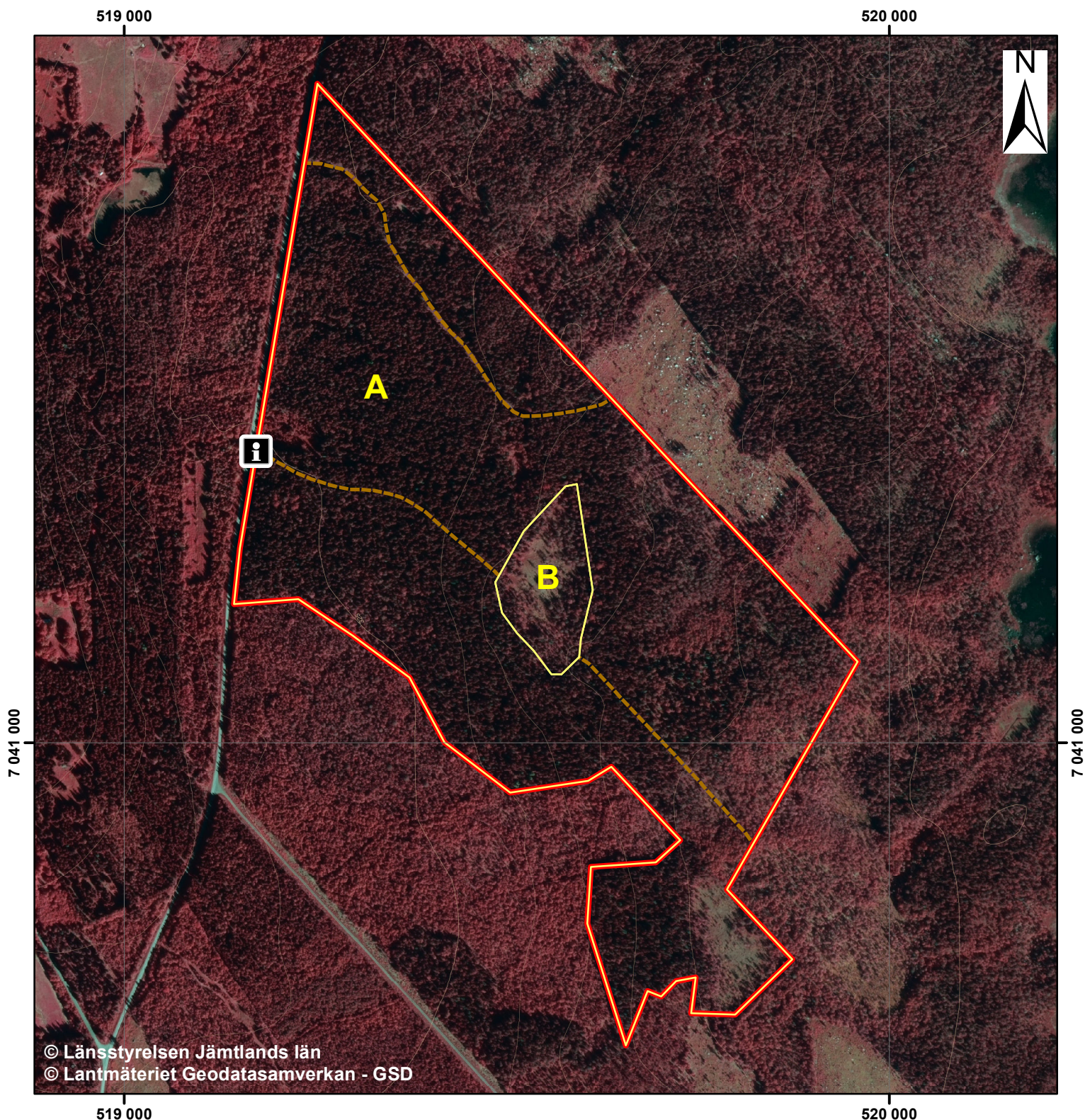
Länsstyrelsen i Jämtlands län. Länsstyrelsens artdatabas.

Länsstyrelsen i Jämtlands län. Länsstyrelsen naturvärdesinventeringar.

Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län

Naturreservatet Hagamarken Skötselplankarta

- Gräns för naturreservatet
- Gräns för skötselområden
- Stigar
- Informationstavla

SWEREF 99 TM, Höjdkurvor 5 m intervall

0

500 m

Skala 1:7 000

Artförteckning naturreservatet Hagamarken

I artförteckningen nedan anges ett urval av naturvårdsarter funna i naturreservatet Hagamarken. Naturvårdsarter definieras enligt ArtDatabanken som fridlysta arter, nyckelarter, rödlistade arter, ansvarsarter, typiska arter och signalarter.

Förklaring till kolumnen "Typ":

- Rödlistekategorier enligt Rödlistade arter i Sverige 2015: VU- sårbar, NT- nära hotad
- S - Arten är en signalart enligt Skogsstyrelsen
- N2 - Arten ingår i Natura 2000 Art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Typ	Indikerar
Kärlväxter			
<i>Aconitum lycoctonum</i> <i>subsp. septentrionale</i>	Nordisk stormhatt	S	
<i>Actaea spicata</i>	Svart trolldruva	S	Kalk
<i>Botrychium virginianum</i>	Stor låsbräken	VU	Kalk
<i>Calamagrostis chalybaea</i>	Skogsrör	N2	Kalk
<i>Carex capillaris</i>	Hårstarr		Kalk
<i>Carex capitata</i>	Huvudstarr		Kalk
<i>Carex digitata</i>	Vispstarr		Kalk
<i>Carex flava</i>	Knagglestarr		
<i>Carex lasiocarpa</i>	Trådstarr		
<i>Carex lepidocarpa</i> subsp. <i>jemtlandica</i>	Jämtstarr		Kalk
<i>Coeloglossum viride</i>	Grönkulla	S	Kalk
<i>Cystopteris montana</i>	Finbräken	S	Kalk
<i>Cypripedium calceolus</i>	Guckusko	S, N2	Kalk
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Ängsnycklar		
<i>Dactylorhiza incarnata</i> var. <i>cruenta</i>	Blodnycklar		
<i>Dactylorhiza maculata</i> subsp. <i>fuchsii</i>	Skogsnycklar		Kalk
<i>Dactylorhiza majalis</i> subsp. <i>lapponica</i>	Sumpnycklar		
<i>Daphne mezereum</i>	Tibast	S	Kalk
<i>Equisetum scirpoides</i>	Trådfräken	S	Kalk
<i>Equisetum variegatum</i>	Smalfräken		Kalk
<i>Goodyera repens</i>	Knärot	NT, S	

<i>Gymnadenia conopsea</i>	Brudsporre		Kalk
<i>Hepatica nobilis</i>	Blåsippa	S	Kalk
<i>Melica nutans</i>	Bergslok		
<i>Neottia ovata</i>	Tvåblad	S	Kalk
<i>Ophrys insectifera</i>	Flugblomster	S	Kalk
<i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i>	Kung Karls spira		
<i>Polygonatum verticillatum</i>	Kransrams	S	Kalk
<i>Salix myrsinites</i>	Glansvide		Kalk
<i>Schoenus ferrugineus</i>	Axag	S	Kalk
<i>Vicia sylvatica</i>	Skogsvicker		Kalk
<i>Viola mirabilis</i>	Underviol	S	Kalk

Mossor

<i>Drepanocladus tundrae</i>	Nordlig krokmossa		Kalk
<i>Drepanocladus trifarius</i>	Maskgulmossa		
<i>Leiocolea rutheana</i>	Praktflikmossa		
<i>Palustriella decipiens</i>	Nordtuffmossa		Kalk
<i>Palustriella falcata</i>	Klotuffmossa		Kalk
<i>Sphagnum warnstorffii</i>	Purpurvitmossa		

Lavar

<i>Chaenotheca gracilentia</i>	Smalskaftslav	VU	
<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lunglav	NT	
<i>Nephroma bellum</i>	Stuplav		

Svampar

<i>Bovista paludosa</i>	Sumpäggschamp	NT	Kalk
<i>Cantharellopsis prescotii</i>	Kalknavling		Kalk
<i>Cortinarius harcynicus</i>	Barrviolspindling	NT, S	Kalk
<i>Diplomitoporus crustulinus</i>	Sprickporing	VU	
<i>Fomitopsis rosea</i>	Rosenticka	NT, S	
<i>Haploporus odoratus</i>	Doftticka	VU, S	
<i>Hebeloma laterinum</i>	Kakaofränskivling		Kalk
<i>Inocybe geophylla</i>	Sidentråding		
<i>Lepiota magnispora</i>	Gulflockig fjällskivling		
<i>Leptoporus mollis</i>	Kötticka	NT, S	
<i>Leucopaxillus giganteus</i>	Jättetrattsivling		
<i>Onnia leporina</i>	Harticka	NT, S	
<i>Phellinus chrysoloma</i>	Granticka	NT, S	
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	Ullticka	NT, S	

Länsstyrelsen
Jämtlands län

<i>Phlebia centrifuga</i>	Rynkskinn	VU, S	
<i>Tremiscus helvelloides</i>	Gelétratting		Kalk
<i>Trichoderma nybergianum</i> (<i>Hypocrea nybergiana</i>)	Rödbrun klubbdyna	NT	Kalk
<i>Skeletocutis odora</i>	Ostticka	VU, S	

Fåglar

<i>Dryocopus martius</i>	Spillkråka	NT, N2
<i>Picoides tridactylus</i>	Tretåig hackspett	NT, N2
<i>Tetrastes bonasia</i>	Järpe	N2
<i>Tetrao urogallus</i>	Tjäder	N2
